

Sygn. akt I UK 369/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)
SSN Zbigniew Korzeniowski
SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania R.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
o rentę rodzinną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 września 2017 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się Romany Kersting
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 18 marca 2016 r., sygn. akt III AUa 1352/15,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 kwietnia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. odmówił A.K. prawa do wypłaty renty rodzinnej, ponieważ ubezpieczony nie przedłożył wymaganego zaświadczenia o kontynuacji nauki.

Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 29 maja 2015 r. oddalił odwołanie, zaś wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej w związku z całkowitą niezdolnością do pracy A.K. przekazał do rozpoznania organowi rentowemu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że A.K. urodził się [...]1988 r. W roku 2011 rozpoznano u niego depresję afektywną dwubiegunową. W okresie od 6 sierpnia 1999 r. do 31 maja 2005 r. oraz od 1 października 2009 r. do 30 września 2013 r. pobierał rentę rodzinną, z uwagi na kontynuowanie nauki.

Decyzją z dnia 24 września 2013 r. organ rentowy wstrzymał A.K. wypłatę renty rodzinnej od dnia 1 października 2013 r., gdyż minął okres na jaki została przyznana. Ubezpieczony nie złożył odwołania.

W dniu 7 marca 2014 r. A.K. złożył wniosek o dalszą wypłatę renty rodzinnej w oparciu o zaświadczenie z dnia 4 marca 2014 r., w którym poświadczono, że rozpoczął on naukę na Wydziale [...] Politechniki (...) w dniu 29 września 2008 r., a studia inżynierskie trwają 3,5 roku. Wnioskodawca w dniu 16 października 2013 r. został skierowany na powtarzanie siódmego semestru, co zostało potwierdzone zaświadczeniem z dnia 7 kwietnia 2014 r.

W dniu 3 marca 2014 r. A.K. wnioskował o umożliwienie mu powtarzania ostatniego semestru w roku akademickim 2014/2015. Dziekan przychylił się do prośby.

A. K. zmarł [...] 2014 r., a w dniu 5 września 2014 r. matka odwołującego się R.K. zgłosiła swój udział w sprawie jako następcą prawny zmarłego.

Dokonane ustalenia Sąd pierwszej instancji odniósł do art. 68 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U z 2015 r., poz. 748). Zauważył, że wraz z ukończeniem 25 lat prawo do renty rodzinnej ustaje bez względu na okres, jaki pozostał do zakończenia nauki w szkole, jeżeli jest ona odbywana w szkole nie będącej szkołą wyższą. Wyjątek - w odniesieniu do odbywania studiów w szkole wyższej - został ustanowiony, gdy dziecko ukończy 25 rok życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, w takim wypadku prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów. Oznacza to, że przedłużenie prawa do renty rodzinnej wiąże się z kontynuacją nauki na ostatnim roku i to wyłącznie w szkole wyższej i jedynie do końca tego roku akademickiego, w którym

ubezpieczony ukończył 25 rok życia. Jeśli zatem z jakichś powodów ostatni rok nauki (np. na skutek powtarzania roku czy też semestru) rozpocznie się w roku akademickim, w którym uprawniony nie ukończył 25 lat, to nie służy mu prawo do przedłużenia renty rodzinnej. Podobnie, jeśli ubezpieczony przedłuży okres nauki poza oznaczony w regulaminie termin ukończenia ostatniego roku studiów. Dotyczy to terminów regulaminowych oznaczonych dla wszystkich studentów, a nie oznaczonych w indywidualnych decyzjach dziekana.

Mając na uwadze wskazane uwagi, Sąd pierwszej instancji podniósł, że A.K. miał przyznane prawo do renty rodzinnej do dnia 30 września 2013 r. W dniu 16 października 2013 r. został skierowany na powtarzanie siódmego semestru. Ukończył 25 lat w dniu 18 grudnia 2013 r. W dniu 3 marca 2014 r. złożył wniosek o umożliwienie powtarzania ostatniego semestru w roku akademickim 2014/2015, na co uzyskał zgodę (z wnioskiem o przyznanie prawa do renty rodzinnej wystąpił w dniu 7 marca 2014 r.). Studia inżynierskie trwają 3,5 roku, czyli 7 semestrów, dlatego semestr, który rozpoczął się w dniu 1 października 2013 r., należy rozumieć jako ostatni rok studiów. Skarżący wystąpił z wnioskiem o przyznanie prawa do renty rodzinnej już w roku akademickim 2014/2015, co również wynika z treści złożonego przez niego wniosku z dnia 3 marca 2014 r. W rezultacie, rok akademicki 2014/2015 nie jest rokiem, w którym odwołujący się ukończył 25 rok życia.

Przedstawiona sekwencja zdarzeń upewniła Sąd pierwszej instancji, że ubezpieczonemu na dzień złożenia wniosku (7 marca 2014 r.) nie przysługuje prawo do renty rodzinnej. Powinien on wystąpić o świadczenie we wrześniu 2013 r. lub w październiku 2013 r., by mieć szansę na uzyskanie renty rodzinnej.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 18 marca 2016 r. oddalił apelację R.K..

Sąd odwoławczy wskazał, że ubezpieczony rozpoczął naukę na studiach wyższych - na Wydziale [...] Politechniki (...) w roku akademickim 2008/2009. Program studiów obejmował 3,5 roku (7 semestrów). A.K. ostatni rok (siódmy semestr) studiów rozpoczął w roku akademickim 2013/2014, albowiem w dniu 16 października 2013r. został skierowany na powtarzanie siódmego semestru. Dwudziesty piąty rok życia wnioskodawca ukończył w dniu [...] 2013 r.

Ubezpieczony z wnioskiem o przyznanie prawa do renty rodzinnej wystąpił w dniu 7 marca 2014 r., a więc już w roku akademickim 2014/2015, który nie jest rokiem, w którym odwołujący się ukończył 25 rok życia. Zgodnie natomiast z treścią art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Nie ulegało zatem wątpliwości, że na dzień złożenia wniosku o przyznanie prawa do renty rodzinnej w dniu 7 marca 2014 r. A.K. nie przysługiwało prawo do tego świadczenia.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że w przypadku ubezpieczonego istotne jest to, że wniosek o rentę rodzinną został złożony w nowym dla niego (z racji organizacji jego studiów) roku akademickim, po ukończeniu 25 roku życia. Koniec ostatniego siódmego semestru studiów i tym samym ostatniego roku studiów wnioskodawcy przypadał bowiem 28 lutego 2014 r. Tymczasem prawo do przedłużonej ochrony ubezpieczeniowej przysługuje do zakończenia tego konkretnego (ostatniego) roku studiów, na którym uprawniony ukończył 25 lat życia, a nie do ukończenia studiów wyższych bez względu na wiek, skoro okres przedłużenia nie został wyznaczony przez wskazanie innej granicy wiekowej, niż ukończenie 25 lat życia (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 stycznia 2014 r., III AUa 617/13, LEX nr 1428163; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 kwietnia 2000 r., II UKN 481/99, OSNAPiUS 2001 nr 19, poz. 593; z dnia 13 maja 2014 r., I UK 414/13, OSNP 2015 nr 8, poz. 115).

Skargę kasacyjną wywiodła R.K.. Zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, zarzucając mu:

- art. 162 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o szkolnictwie wyższym w związku z § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2014 r. w sprawie warunków, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminów studiów w uczelniach oraz w związku z Regulaminem studiów na Politechnice (...), przez niesłuszne uznanie, że rok akademicki 2014/2015 na Politechnice (...) obejmował dzień 7 marca 2014 r., to znaczy dzień wystąpienia przez zmarłego A.K. z wnioskiem do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przyznanie mu prawa do renty rodzinnej, podczas gdy dzień 7 marca 2014 r. przypadał na rok akademicki 2013/2014 rozpoczynający się 1 października 2013 r. i trwający do 30 września

2014 r. - co wynika z zaświadczeń Politechniki (...) z dnia 7 kwietnia 2014 r. (k. 3 akt) oraz z dnia 4 marca 2014 r. (k. 252 akt ZUS);

- art. 245 k.p.c. oraz art. 230 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez dokonywanie ustaleń faktycznych na okoliczności stwierdzone dokumentami prywatnymi i niezaprzeczone przez żadną ze stron, w sposób sprzeczny z treścią tych dokumentów, a mianowicie ustalanie, że rok akademicki 2014/2015 na Politechnice (...) obejmował dzień 7 marca 2014 r. w sytuacji, gdy ta uczelnia wskazywała na to, że ostatni rok studiów ubezpieczonego A.K. trwał od 1 października 2013 r. do 30 października 2014 r. (k. 3 akt - zaświadczenie PŁ z 7 kwietnia 2014 r.), a więc dzień 7 marca 2014 r. przypadał w roku akademickim 2013/2014, a nie w następnym roku akademickim 2014/2015, który to rok rozpoczyna się od 1 października 2014 r.;

- art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy do ustalenia, że „ubezpieczony z wnioskiem o przyznanie prawa do renty rodzinnej wystąpił w dniu 7 marca 2014 r., a więc już w roku akademickim 2014/2015 ...”, choć niesłuszne wskazanie tego roku akademickiego 2014/2015 ma zasadnicze znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy i jest sprzeczne nie tylko ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym (zaświadczenia Politechniki (...) z dnia 7 kwietnia 2014 r. - k. 3 akt oraz z dnia 4 marca 2014 r. - k. 252 akt ZUS, ale także z wcześniejszymi ustaleniami Sądu Apelacyjnego wskazującego zdanie wcześniej na to, że A.K. ostatni rok (siódmy semestr) studiów rozpoczął w roku akademickim 2013/2014, albowiem w dniu 16 października 2013 r. został skierowany na powtarzanie siódmego semestru.

Kierując się zgłoszonymi zarzutami, skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i przyznania prawa do renty rodzinnej, ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie jest trafna.

Stanowiska skarżącej i Sądu drugiej instancji rozmiągają się w aspekcie terminologicznym, a nie na płaszczyźnie faktów. Sporne bowiem było to, czy

„ostatni rok studiów”, w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, obejmował okres od dnia 1 października 2013 r. do dnia 28 lutego 2014 r., czy też trwał aż do 30 września 2014 r. Rozbieżność ta wynika z siedmiosemestrowego okresu studiów. Ma to znaczenie, jeśli weźmie się pod uwagę, że wiek 25 lat ubezpieczony ukończył w dniu 28 grudnia 2013 r., a wniosek o świadczenie złożył w dniu 7 marca 2014 r. Sąd drugiej instancji utożsamia „ostatni rok studiów” z siódmym semestrem, trwającym od 1 października 2013 r. do 28 lutego 2014 r., a skarżąca uważa, że pojęcie to ma szersze znaczenie, odpowiadające rokowi akademickiemu. Dlatego Sąd Apelacyjny uważa, że wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej został złożony już w roku akademickim 2014/2015, zaś strona działająca w miejsce ubezpieczonego wskazuje na rok akademicki 2013/2014.

Znając mechanizm różnicowania stanowisk, staje się jasne, że Sąd drugiej instancji nie naruszył art. 328 § 2 k.p.c. Funkcją normy zawartej w tym przepisie jest transparentność stanowiska sądu. Ma on podać miarodajne fakty, a także określić przystającą do nich rzeczywistość prawną. Okoliczność, że sąd utożsamia jednosemestrowy rok akademicki (trwający od 1 października 2013 r. do 28 lutego 2014 r.) z „ostatnim rokiem studiów” może świadczyć o naruszeniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, nie zaś o niewskazaniu dowodów na poparcie ustalenia faktycznego. Z tych samych względów, nie doszło do uchybienia art. 245 k.p.c. i art. 230 k.p.c. Przyjęcie, że rok akademicki 2013/2014 trwał od dnia 1 października 2013 r. do dnia 30 września 2014 r., nie jest jednoznaczne ze stwierdzeniem, że ubezpieczony w dniu 7 marca 2014 r. (w dniu złożenia wniosku o rentę rodzinną) był na „ostatnim roku studiów” w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej (szczególnie jeśli weźmie się pod uwagę, że ich harmonogram obejmował 7 miesięcy). Okazuje się zatem, że opisane w skardze naruszenie art. 245 k.p.c. i art. 230 k.p.c. nie może mieć istotnego wpływu na wynik sprawy, ten zależy bowiem od wykładni art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej. Przepis nie został jednak wskazany przez skarżącą, co ma znaczenie jeśli weźmie się pod uwagę, że Sąd Najwyższy związany jest granicami podstaw kasacyjnych (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Zarzut naruszenia prawa materialnego również nie przekonuje. Po pierwsze, regulamin studiów Politechniki (...) nie ma właściwości normatywnych, nie może być zatem podstawą prawną skutecznej skargi kasacyjnej.

Po drugie, naruszenie pozostałych przepisów prawa materialnego (art. 162 ustawy z 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym w związku z § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2014 r. w sprawie warunków, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminów studiów w uczelniach) ma polegać na niesłusznym uznaniu odnoszącym się do danego roku akademickiego na Politechnice (...). Przy tego rodzaju sformułowaniu nie bardzo wiadomo, czy skarżąca zarzuca Sądowi błędną wykładnię przepisu, czy też jego niewłaściwe zastosowanie. Nie jest rolą Sądu Najwyższego domyślać się, co strona miała na myśli. Zakładając, że chodzi o niewłaściwe zastosowanie przepisu, nie można pominąć, że polega ono na błędzie w subsumcji, czyli niewłaściwym podciągnięciu konkretnego stanu faktycznego pod abstrakcyjny wzorzec wykreowany przez normę prawną. Przepis art. 162 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym zawiera delegację do wydania rozporządzenia określającego warunki, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminu studiów w uczelniach. Ma on między innymi określać czas trwania roku akademickiego. Zbieżną treść zawarto w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2014 r. w sprawie warunków, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminu studiów w uczelniach (Dz.U. poz. 1302). W § 1 pkt 1 przewiduje ono, że regulamin studiów ma określać czas trwania oraz organizację roku akademickiego, w tym terminy rozpoczęcia i zakończenia zajęć. Z zakresu regulacyjnego przywołanych przepisów nie da się wygenerować, czy twierdzenia Sądu drugiej instancji co do czasu trwania roku akademickiego odpowiadają standardowi obowiązującemu na danej uczelni. Oznacza to, że nie mogło dojść do niewłaściwego zastosowania wymienionych przepisów.

Po trzecie, i co chyba najważniejsze, Sąd Apelacyjny posługiwał się terminem roku akademickiego (2013/2014 i 2014/2015) w nawiązaniu do art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej. W ten sposób „poplątał” dwie kategorie, które nie zawsze przystają do siebie. Po przeczytaniu uzasadnienia zaskarżonego wyroku, nie ma wątpliwości, że w jego ocenie, wobec konieczności zaliczenia siódmego (ostatniego) semestru studiów, „ostatni rok studiów”, w trakcie którego ubezpieczony ukończył 25 rok życia, trwał od dnia 1 października 2013 r. do dnia 28 lutego 2014 r. Rozumując tak, Sąd posłużył się jednak terminologią właściwą dla

ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (odnoszącą się do „roku akademickiego”). Wadliwość ta stała się fundamentem materialnoprawnych i proceduralnych podstaw skargi kasacyjnej. Nie jest jednak tak, że wada ta ma wpływ na prawidłowość rozstrzygnięcia. Wystarczy na tym etapie rozważań stwierdzić, że przepisy ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym nie regulują prawa do renty rodzinnej. Oznacza to, że wadliwe posługiwanie się przez sąd terminologią dotyczącą „roku akademickiego” nie jest równoznaczne z wadliwym zastosowaniem art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej. Oczywiście jest, że rok akademicki 2013/2014 na Politechnice (...) trwał od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r. Nie znaczy to jednak, że ubezpieczony występując w dniu 7 marca 2014 r. o przyznanie prawa do renty rodzinnej był „na ostatnim roku studiów” w znaczeniu nadanym przez art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej.

W rezultacie, powołanie się w skardze kasacyjnej na naruszenie art. 162 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i § 1 pkt 1 rozporządzenia wykonawczego nie ma pewnego przełożenia na istnienie prawa do renty rodzinnej, gdyż o nim decyduje art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, którego naruszenia skarżąca nie zarzuca.

Sumą dotychczasowych rozważań jest konkluzja, zgodnie z którą za pomocą zestawu podstaw wskazanych w skardze kasacyjnej nie można podważyć trafności wyroku Sądu drugiej instancji. W takiej sytuacji, Sąd Najwyższy zmuszony jest oddalić nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Mimo tej konstatacji, zakończenie wyводу w tym miejscu spowodowałoby niedosyt. W sprawie występuje bowiem istotne zagadnienie prawne, które zapewne legło u podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (mimo że skarżąca powołała się wyłącznie na jej oczywistą zasadność). Sprowadza się ono do pytania dotyczącego trwania „ostatniego roku studiów”, w sytuacji, gdy ubezpieczony ma do zaliczenia tylko jeden semestr, naukę rozpoczyna od dnia 1 października 2013 r., a 25 rok życia kończy w dniu 28 grudnia 2013 r., zaś wniosek o przyznanie prawa do renty rodzinnej składa w dniu 7 marca 2014 r. Odpowiedź nie jest możliwa bez interpretacji art. 68 ust 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wspomniany przepis ma charakter wyjątku od reguły określonej w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. Rozszerza prawo do renty rodzinnej poza pułap wyznaczany przez ukończenie 25 roku życia. Oznacza to, że zgodnie z regułą *exceptiones non sunt excendendae* nie może być ekstensywnie interpretowany.

Kierując się powyższą dyrektywą kierunkową, trzeba zacząć od spostrzeżenia, że ubezpieczony ma osiągnąć wiek 25 lat będąc na ostatnim roku studiów. Znaczy to tyle, że wyjątek z art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej wyznaczany jest linearną miarą czasu, w trakcie której ma wystąpić zdarzenie dotyczące wieku ubezpieczonego. Określone zostało ono terminem „ostatni rok studiów”. Pierwszy człon tego zwrotu sygnalizuje występowanie określonego porządku organizacyjnego. Zachodzą lata „wcześniejsze”, występuje również rok „ostatni”. Analiza przepisu daje podstawę sądzić, że sekwencja nauki ma być roczna, przepis nie odpowiada jednak na pytanie, jak rozumieć słowo „rok”, gdy z planu studiów wynika, że zakreślony planem okres nauki nie trzyma się tego parytetu (kończy się w połowie roku). Ostatnia uwaga, płynąca z interpretacji językowej, sprowadza się do zaobserwowania, że słowo „rok” wchodzi w relację z określeniem „studia”, które wyznaczane są przez zaplanowany reżim nauczania. Posługując się wykładnią zawężającą, nie można zatem odnosić roku studiów do roku akademickiego, gdyż ten identyfikuje rytm pracy uczelni wyższej, a nie konkretnego profilu studiów.

Nie zmieniając przedmiotu rozważań, zachodzi konieczność sięgnięcia do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Posługuje się ona często formułą „rok akademicki”, wspomina też o „roku studiów” (art. 8 ust. 1 ustawy odwołuje się do „pierwszego roku studiów”, a art. 42a ust. 3 pkt 1 mówi o „trzecim roku studiów magisterskich jednolitych”, art. 43 ust. 6b i art. 181 stanowi o „roku studiów”). W art. 179 ust. 4 pkt 2 omawianej ustawy mowa jest o „ostatnim roku studiów” (w kontekście kryterium dochodowego studentów ubiegających się o stypendium socjalne). Tym samym zwrotem posługuje się art. 191 ustawy, dotyczący stażów. Analiza przypadków, w których posłużono się terminem „rok studiów”, pozwala przyjąć, że określenie to nawiązuje do ustalonego rytmu procesu nauczania. Okres studiów podzielony został na etapy mierzone sekwencją roczną, a ukończenie poszczególnych lat nauki świadczy o postępie w procesie nauczania. Spostrzeżenie to jest ważne z co najmniej dwóch powodów. Po pierwsze, tak

rozumiany „rok studiów” nie został wpisany w formułę wyznaczoną przez „rok akademicki”. Po drugie, okres studiów dzieli się nie tylko na lata, ale również na semestry. Świadczy o tym art. 166 ust. 1, 4-6 ustawy, który stanowi, że studia licencjackie trwają co najmniej sześć semestrów, a studia inżynierskie co najmniej siedem semestrów (zmienną liczbę semestrów przewidziano też dla innych rodzajów studiów). Do identycznych wniosków można dojść po lekturze art. 99a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (odnoszącym się do opłat rejestracyjnych). Przedstawione wnioski znajdują odzwierciedlenie w art. 184 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przewiduje on, że student może otrzymywać stypendium w danym roku akademickim przez okres do dziesięciu miesięcy, a gdy rok studiów trwa jeden semestr - przez okres do pięciu miesięcy.

Sumą przeprowadzonej argumentacji jest kilka wniosków. „Rok akademicki” wyznacza rytm pracy uczelni, zaś „rok studiów” jest miarą odnosząca się do danej formy nauczania. W konsekwencji, w ujęciu temporalnym trwanie roku studiów może, ale nie musi pokrywać się z rokiem akademickim. Nie jest bowiem wykluczone, że rok studiów będzie trwał tylko jeden semestr.

Okazuje się zatem, że na gruncie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym doszło do rozróżnienia „roku studiów” i „roku akademickiego”. Ma to znaczenie, jeśli uwzględni się, że podstawy skargi kasacyjnej, z jednej strony, oscylują wokół pojęcia roku akademickiego, z drugiej zaś, ignorują całkowicie, że art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej uzależnia prawo do renty rodzinnej od pobierania nauki na ostatnim roku studiów, a nie od trwania roku akademickiego.

Nie ma żadnych przeszkód, aby twierdzić, że konstrukcja jednosemestrowego roku studiów ma zastosowanie na gruncie art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej. Przepis ten bowiem stanowi o „roku studiów” w znaczeniu technicznym. Nie jest jego rolą wyznaczanie porządku i czasu trwania rozkładu studiów. Pojęcie „rok studiów” wypełniane jest rozwiązaniami przewidzianymi w przepisach i postanowieniach szczególnych. W ten sposób ustawodawca uzyskał efekt konsolidujący. Bez względu na organizację nauczania możliwe jest wytypowanie jednostki składowej, która będzie miała przymiot „ostatniej”.

W rozpoznawanej sprawie nie było sporne, że ubezpieczony w dniu 16 października 2013 r. został skierowany na powtarzanie siódmego semestru.

Oznacza to, że przypadający w tym czasie siódmy semestr studiów był ostatnim rokiem studiów. Z komunikatu Prorektora do spraw Edukacji Politechniki (...) (zamieszczonego na stronie (<https://www.p.lodz.pl/sites/default/files/pliki/komunikat%20Rektora%20z%2007.04.2014.pdf>) wynika, że semestr letni zaczął się od dnia 3 marca 2014 r. Podział roku akademickiego 2013/2014 Politechniki [...], zatwierdzony przez rektora w dniu 20 czerwca 2013 r. przewidywał, że semestr zimowy trwa w okresie od dnia 30 września 2013 r. do dnia 26 lutego 2014 r. (https://www.p.lodz.pl/sites/default/files/pliki/16524,12704,podzial_r.ak.1314.pdf,418377.pdf).

Przywołane dokumenty, które są powszechnie dostępne, jednoznacznie potwierdzają, że ubezpieczony ukończył 25 rok życia w trakcie ostatniego roku studiów, który z uwagi na siedmiosemestrowy przebieg studiów trwał w okresie od dnia 30 września 2013 r. do dnia 26 lutego 2014 r. Za ten okres, przy spełnieniu pozostałych przesłanek, ubezpieczonemu przysługiwało prawo do renty rodzinnej. Wniosek o przyznanie prawa do świadczenia został jednak złożony w dniu 7 marca 2014 r., może zatem dotyczyć okresu od dnia 1 marca 2014 r. (z uwagi na zasadę wyrażoną w art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Wszystkie te uwagi prowadzą do wniosku, że wyrok Sądu odwoławczego (mimo wadliwości związanej z używaniem nieprzystającej do art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej terminologii) odpowiada prawu. Spadkobiercy A.K. nie może zostać przyznana renta rodzinna za okres sprzed 1 marca 2014 r., gdyż sprzeciwia się temu art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, zaś za czas od tej daty, gdyż na przeszkodzie stoi art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej. Nawiązując do tego ostatniego wątku, trzeba zwrócić uwagę, że z przepisu jednoznacznie wynika, że przedłużenie pobierania renty rodzinnej po ukończeniu przez świadczeniobiorcę 25 roku życia trwa do „zakończenia ostatniego roku studiów”. Zwrot ten abstrahuje od wyniku starań studenta. W innym wypadku ustawodawca zastrzegłby, że renta jest należna do zakończenia nauki na ostatnim roku studiów. Przyjęcie tego rodzaju wzorca sprzeciwiałoby się językowym regułom interpretacyjnym, pozostawałoby też w kolizji z argumentem systemowym, zabraniającym rozszerzania zakresu wyjątków. W rezultacie, zmienną art. 68 ust. 2 ustawy

emerytalnej, w przeciwieństwie do art. 68 ust. 1 pkt 2 tej ustawy, nie jest nauka ubezpieczonego w szkole, ale organizacyjna jednostka procesu nauczania. Dlatego zgoda dziekana na powtarzanie ostatniego semestru studiów po upływie semestru zimowego 2013/2014 nie jest nośna z punktu widzenia art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej.

Kierując się podanymi argumentami, Sąd Najwyższy według art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak sentencji.